

ระดับสัมพันธ์ภาพและการสื่อสารพูดคุยภายในครอบครัวกับการให้ความรู้ เรื่องเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัยและการตั้งครรภ์เมื่อพร้อมของครอบครัวที่มีลูกวัยรุ่น

เจตพล แสงกล้า¹ สาลินี จันทรเจริญ²

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ของระดับสัมพันธ์ภาพ และการสื่อสารพูดคุยภายในครอบครัวไทยกับการให้ความรู้เรื่องเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัยและการตั้งครรภ์เมื่อพร้อมของครอบครัวที่มีลูกวัยรุ่น เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิจากโครงการศึกษาและสำรวจสถานการณ์สุขภาพครอบครัวไทย ตามแนวทางครอบครัวอบอุ่น ปี พ.ศ. 2557 ดำเนินการโดยสถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล ได้รับทุนสนับสนุนจากสมาคมครอบครัวศึกษาแห่งประเทศไทย เป็นการสอบถามกลุ่มตัวอย่างครอบครัวทั่วราชอาณาจักรไทย จำนวน 4,000 ตัวอย่างครัวเรือน แต่ในบทความนี้ใช้กลุ่มตัวอย่างเฉพาะครอบครัวที่มีลูกวัยรุ่นที่มีอายุ 13-17 ปี รวมทั้งสิ้นจำนวน 1,689 ครัวเรือน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนาและการวิเคราะห์ถดถอยโลจิสติก (Binary Logistic Regression)

ผลการศึกษา พบว่า ระดับสัมพันธ์ภาพในครอบครัว การสื่อสารภายในครอบครัว รวมถึงเพศของวัยรุ่นและลักษณะของครอบครัว มีความสัมพันธ์กับการให้ความรู้เรื่องเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัยและการตั้งครรภ์เมื่อพร้อมของครอบครัวที่มีลูกวัยรุ่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.05$) เมื่อควบคุมปัจจัยทางประชากร เศรษฐกิจ และสังคม ผลการศึกษาสะท้อนให้เห็นว่าการส่งเสริมให้พ่อแม่ ผู้ปกครองตระหนักและให้ความสำคัญต่อการสร้างสัมพันธ์ที่ดี สร้างความเข้าใจและการสื่อสารพูดคุยให้เกิดขึ้นภายในครอบครัวเป็นสิ่งที่ควรทำ โดยเฉพาะการพูดคุยเรื่องเพศศึกษากับลูกวัยรุ่นให้มากขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้วัยรุ่นมีพฤติกรรมทางเพศที่เหมาะสมและปลอดภัย และเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่พึงประสงค์ของสังคมต่อไปได้

คำสำคัญ: สัมพันธ์ภาพครอบครัว; การสื่อสารครอบครัว; เพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัย; วัยรุ่น

¹ โครงการจัดตั้งวิทยาเขตอำนาจเจริญ มหาวิทยาลัยมหิดล
259 หมู่ที่ 13 ตำบลโนนหนามแท่ง อำเภอเมือง จังหวัดอำนาจเจริญ 37000, ประเทศไทย
อีเมล: jettapon.san@mahidol.edu

² สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล

Communication and the Guidance on Safe Sexual Intercourse and Intended Pregnancy of Family with Teenage Children

Jettapon Sangkla¹ Salinee Chancharoen²

Abstract

The purpose of this research was to systematically examine the correlation between the levels of relationship and interactive communication within Thai families and the guidance on safe sexual intercourse and intended pregnancy of family with teenage children. The information of this quantitative research was based on “An Investigatory Project regarding family well-being in Thailand with Model to Create Warm-hearted Family A.D. 2014”, conducted by National Institute for Child and Family Development, Mahidol University under the provision of funding by Thai Family Study Association. A sample group of four thousand residents in Thailand was selected to participate. However, this research focused only on families with teenage children between 13 and 17 years of age. Thus, the number of participants in this study was 1,689 residents in total. Data were analyzed with descriptive statistics and binary logistic regression.

The results showed that levels of family relationship, levels of family communication, genders of adolescences and types of family were found to be significantly associated with the guidance on safe sexual intercourse and intended pregnancy of family with teenage children (p -value < 0.05). When controlling demographic, socio-economic, and social variables, the results of the study have reflected that raising parental awareness to establish good relationship and effective communication within family is highly recommended. This includes having more sexual health or “sex-ed” talks with teenage children. With this approach, adolescences can gain the proper knowledge to engage in safe and appropriate sexual behavior and to become responsible adults in the future.

Keywords: Family Relationship; Family Communication; Safe Sexual Intercourse; Adolescences

¹ Mahidol University Amnatcharoen Campus
259 Moo 13, Nonnamthaeng, Mueang, Amnatcharoen 37000, Thailand
E-mail: jettapon.san@mahidol.edu

² National Institute for Child and Family Development, Mahidol University

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

วัยรุ่นเป็นช่วงระยะเปลี่ยนผ่านช่วงหนึ่งของชีวิต จากวัยเด็กสู่ผู้ใหญ่ เด็กแต่ละคนจะเข้าสู่การเป็นวัยรุ่นนับตั้งแต่ที่เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกาย เข้าสู่การเป็นหนุ่มเป็นสาวที่ชัดเจนขึ้น มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านอารมณ์ความรู้สึก เช่น การสร้างความเป็นตัวตนของตัวเอง แสวงหาการยอมรับจากผู้อื่น เริ่มเข้าสู่สังคมกลุ่มเพื่อนมากขึ้น นอกจากนี้วัยรุ่นจะเริ่มสนใจทางเรื่องเพศและให้ความสำคัญกับเพศตรงข้ามมากขึ้นเรื่อยๆ มีความอยากรู้อยากเห็นและลองประสบการณ์ใหม่และอาจมีพฤติกรรมเสี่ยงต่างๆ (Bureau of Reproductive Health, 2015) ปัจจุบันพบว่า สังคมไทยมีปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น การทำแท้ง และการป่วยด้วยโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์มีแนวโน้มสูงขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปี 2553 ที่สังคมไทยรับรู้ข่าวการทำแท้งครั้งใหญ่ โดยมีการพบซากตัวอ่อนมนุษย์จำนวนมากถึง 2,002 ศพ ภายในวัดไผ่เงินโชตนาราม จังหวัดกรุงเทพมหานคร ยิ่งเป็นข้อมูลที่ชี้ให้เห็นปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น การทำแท้งอย่างชัดเจน (Kanchanachitra et al., 2011, p. 45) ซึ่งปัญหาดังกล่าวเป็นผลมาจากที่วัยรุ่นไทยมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรและส่วนใหญ่มีเพศสัมพันธ์โดยไม่ได้ป้องกัน จากข้อมูลการเฝ้าระวังพฤติกรรมที่สัมพันธ์กับการติดเชื้อเอชไอวี กลุ่มนักเรียนไทยในปี 2560 จำนวน 42,460 ราย ของสำนักกระบวนวิชา กรมควบคุมโรค พบว่าวัยรุ่นชายและหญิงของไทยมีประสบการณ์การมีเพศสัมพันธ์เพิ่มขึ้นและแนวโน้มอายุเฉลี่ยการมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกต่ำลง โดยพบนักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกอายุเฉลี่ย 13 ปี และเคยมีเพศสัมพันธ์เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 3.4 ในปี พ.ศ. 2559 เป็นร้อยละ 3.5 ในปี พ.ศ. 2560 ในขณะที่นักเรียนหญิงระดับชั้นเดียวกันมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกอายุเฉลี่ย 13.2 ปี และเคยมีเพศสัมพันธ์เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 2.9 เป็นร้อยละ 3.1 ในช่วงเวลาการ

สำรวจเดียวกัน (Bureau of Epidemiology, 2017) และจากรายงานสังเคราะห์การวิเคราะห์สถานการณ์การตั้งครรภ์ของวัยรุ่นในประเทศไทย ในปี พ.ศ.2556 ที่จัดทำโดยยูนิเซฟประเทศไทย พบว่าประเทศไทยมีการตั้งครรภ์ในกลุ่มสตรีที่มีอายุระหว่าง 15-19 ปี จำนวน 129,541 คน และสตรีที่มีอายุต่ำกว่า 15 ปี จำนวน 3,725 คน ในประเทศไทยมีการเพิ่มสูงขึ้นของการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา อัตราการเกิดมีชีพในแม่วัยรุ่นอยู่ที่ 60 ต่อการเกิดทั้งหมด 1,000 ราย (UNICEF Thailand, 2016) โดยสาเหตุส่วนใหญ่มาจากวัยรุ่นขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัย ตลอดจนขาดทักษะในการหลีกเลี่ยงพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ ประกอบกับวัยรุ่นไม่มีที่ปรึกษาและไม่กล้าพูดคุยกับพ่อแม่ ผู้ปกครอง เกิดช่องว่างทางความคิดและความเชื่อเรื่องเพศระหว่างช่วงวัยพ่อแม่ ผู้ปกครองมองว่าเรื่องเพศเป็นเรื่องที่ยังไม่ควรพูดถึงและไม่กล้าที่จะเริ่มพูดคุยกับลูกหลาน เรื่องเพศของวัยรุ่นจึงถูกปล่อยให้เป็นการเรียนรู้กันเองในกลุ่มเพื่อนทำให้วัยรุ่นได้รับข้อมูลที่ผิดๆ เกิดความเชื่อและปฏิบัติตนที่ผิดพลาด (Chokthananukul & Kamsuwan, 2016) ซึ่งสาเหตุเหล่านี้ล้วนเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้วัยรุ่นมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่ปลอดภัย และบางรายเกิดภาวะตั้งครรภ์โดยไม่พร้อม อันส่งผลให้เกิดปัญหาสังคมตามมาอีกมากมาย อย่างไรก็ตามการสร้างความรู้ความตระหนักในปัญหาดังกล่าวให้กับสังคมไทย ควรเริ่มที่ครอบครัวเนื่องจากเป็นสถาบันหลักทางสังคมที่สำคัญที่สุด โดยที่พ่อแม่ ผู้ปกครองจะเป็นผู้ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจและพฤติกรรมของวัยรุ่น มีบทบาทในการสร้างภูมิคุ้มกันเรื่องเพศให้กับวัยรุ่น ซึ่งสอดคล้องกับรายงานการสำรวจการให้ความรู้วัยรุ่นเกี่ยวกับเรื่องเพศในประเทศสหรัฐอเมริกา (ปี 2006-2008) ที่พบว่า การสื่อสารเรื่องเพศศึกษาระหว่างพ่อแม่ ผู้ปกครองกับลูกที่เป็นวัยรุ่น ส่งผลต่อการชะลอการมีเพศสัมพันธ์ของลูก และมีผลต่อการใช้อย่างอนามัยในการมีเพศสัมพันธ์

และวิธีการป้องกันการตั้งครรภ์ของวัยรุ่นเพิ่มขึ้นด้วย (Bureau of Reproductive Health, 2015) และปัจจัยด้านครอบครัวเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น โดยครอบครัวที่อบอุ่นและวัยรุ่นมีปฏิสัมพันธ์ มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น มีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้ปกครองและสมาชิกอื่นๆ จะทำให้วัยรุ่นมีแนวโน้มที่จะตั้งครรภ์น้อยกว่าวัยรุ่นที่เติบโตมาจากครอบครัวที่มีลักษณะที่ตรงกันข้าม (Rukumnuaykit et al., 2013)

ดังนั้นบทความนี้จึงมีจุดมุ่งหมายที่จะวิเคราะห์ และศึกษาความสัมพันธ์ของระดับสัมพันธภาพและการพูดคุยภายในครอบครัวกับการให้ความรู้เรื่องเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัยและการตั้งครรภ์เมื่อพร้อมของครอบครัวที่มีลูกวัยรุ่น เพื่อเป็นข้อมูลทางวิชาการที่สร้างความตระหนักและส่งเสริมให้พ่อแม่ ผู้ปกครองเห็นประโยชน์และความสำคัญของการพูดคุยเรื่องเพศกับวัยรุ่นได้ ซึ่งอาจช่วยลดความเสี่ยงของการเกิดปัญหาการมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่ปลอดภัยและภาวะตั้งครรภ์โดยไม่พร้อมในกลุ่มวัยรุ่น หรือในอีกแง่หนึ่งเพื่อเป็นการส่งเสริมให้วัยรุ่นมีพฤติกรรมทางเพศที่เหมาะสมและปลอดภัย และเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่พึงประสงค์ของสังคมต่อไปได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ของระดับสัมพันธภาพและการสื่อสารพูดคุยภายในครอบครัวกับการให้ความรู้เรื่องเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัยและการตั้งครรภ์เมื่อพร้อมของครอบครัวที่มีลูกวัยรุ่น

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พัฒนาการและการเปลี่ยนแปลงจากวัยเด็กสู่วัยรุ่น

วัยรุ่นเป็นช่วงวัยที่เด็กมีการเจริญเติบโตและมีการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายเข้าสู่ผู้ใหญ่และมีพัฒนาการทางเพศเข้าสู่วัยเจริญพันธุ์ เด็กแต่ละคนจะเข้าสู่วัยรุ่นแตกต่างกัน และในปัจจุบันเด็กมีแนวโน้มเข้า

สู่วัยหนุ่มสาวเร็วขึ้น โดยเด็กชายจะเข้าสู่วัยรุ่นช่วงอายุ 10-14 ปี และเด็กหญิงจะเข้าสู่วัยรุ่นช่วงอายุ 9-15 ปี ซึ่งพัฒนาการและการเปลี่ยนแปลงในเพศชายจะเห็นได้จากรูปร่างที่สูงขึ้น แขนขายาวขึ้น ไหล่กว้าง กล้ามเนื้อและกระดูกแข็งแรง สามารถใช้พลังกำลังทำงานได้ดี เสียงแตกหนุ่ม ลูกกระเดือกโตชัดเจน มีสิ่ว มีหนวดเครา และขนขึ้นตามแขน ขา รักแร้ และบริเวณอวัยวะเพศ ในด้านพัฒนาการทางเพศ วัยรุ่นชายจะมีอวัยวะเพศโตขึ้นและแข็งตัวเมื่อมีความรู้สึกทางเพศหรือถูกสัมผัส มีความรู้สึกทางเพศแบบผู้ชายทั่วไป ส่วนพัฒนาการและการเปลี่ยนแปลงในวัยรุ่นเพศหญิง จะพบว่ามียูปร่างสูงขึ้นและมีน้ำหนักตัวเพิ่มขึ้น หน้าอกขยายใหญ่ เต้านมเจริญเติบโตขึ้น เอวคอด สะโพกผาย ใบหน้าและผิวพรรณเปล่งปลั่ง เสียงจะเล็กแหลม มีขนขึ้นบริเวณอวัยวะเพศ หัวเหน่าและรักแร้ บางคนมีสิวขึ้นใบหน้า ในด้านพัฒนาการทางเพศ วัยรุ่นหญิงจะมีอวัยวะเพศโตขึ้นและมีความรู้สึกทางเพศแบบผู้หญิงทั่วไป การเริ่มเข้าสู่วัยรุ่นไม่ได้มีเฉพาะการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายเท่านั้น แต่มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านอารมณ์และความรู้สึกด้วย ซึ่งเป็นผลจากฮอร์โมนของแต่ละเพศที่กระตุ้นการสร้างลักษณะทางเพศของร่างกายให้เติบโตจากเด็กสู่ผู้ใหญ่ และฮอร์โมนดังกล่าวยังมีผลต่อพฤติกรรม อารมณ์และการแสดงออกตามสภาวะธรรมชาติของความเป็นวัยรุ่น เช่น ต้องการพื้นที่ส่วนตัวและแสวงหาประสบการณ์ใหม่เพื่อสร้างความมั่นใจและค้นหาตัวเอง ต้องการความสัมพันธ์ที่ดีทั้งกับเพื่อนและจากครอบครัว ที่ รัก เข้าใจ ยอมรับ และคอยสนับสนุน เพื่อให้รู้สึกว่ามีคุณค่าและมีความหมายในการใช้ชีวิตช่วงวัยรุ่น ดังนั้นการลดช่องว่างระหว่างพ่อแม่ ผู้ปกครองกับลูกหลานวัยรุ่น เพื่อทำความเข้าใจและให้การยอมรับเขา จึงเป็นสิ่งที่ครอบครัวควรตระหนักให้的重要性和ควรทำได้ (Bureau of Reproductive Health, 2015)

ครอบครัวและสัมพันธภาพในครอบครัว

แม้ว่าครอบครัวจะเป็นสถาบันที่เล็กที่สุดของสังคม แต่ครอบครัวก็เป็นสถาบันหลักและเป็นพื้นฐานแรกที่สำคัญที่สุดในการหล่อหลอมคุณค่าและบ่มเพาะคุณลักษณะที่งดงามของความเป็นมนุษย์ให้กับสังคมครอบครัว หมายถึง บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปที่ใช้ชีวิตร่วมกัน โดยมีความผูกพันทางสายโลหิต ทางกฎหมายทางจิตใจ หรือทางสังคม ซึ่งสมาชิกในครอบครัวต่างมีบทบาทหน้าที่ต่อกัน และมีความสัมพันธ์ ที่เกื้อกูลกันรูปแบบของครอบครัวไทยจำแนกออกได้เป็น 3 รูปแบบ คือ 1) ครอบครัวเดี่ยว ซึ่งมีอยู่ 2 ลักษณะ ได้แก่ ครอบครัว 1 รุ่น ที่ประกอบด้วยสามีและภรรยาเท่านั้น และครอบครัว 2 รุ่น ที่ประกอบด้วย พ่อ แม่ และลูก 2) ครอบครัวขยายหรือครอบครัว 3 รุ่น ที่ประกอบด้วย พ่อ แม่ และลูก อยู่ร่วมกับ ปู่ ย่า ตา ยาย และ 3) ครอบครัวลักษณะเฉพาะ หมายถึง ครอบครัวที่มีองค์ประกอบหรือความต้องการเฉพาะด้าน เช่น ครอบครัวเลี้ยงเดี่ยวที่มีเฉพาะพ่อหรือแม่เลี้ยงลูกตามลำพัง ครอบครัวที่มีสมาชิกเป็นผู้สูงอายุเลี้ยงดูเด็กตามลำพัง ครอบครัวที่มีเฉพาะเด็กหรือผู้สูงอายุอยู่ด้วยกันตามลำพัง ครอบครัวคนรักเพศเดียวกัน ครอบครัวที่มีภาระในการดูแลสมาชิกที่เจ็บป่วย พิการ ต้องขัง เป็นต้น ซึ่งบทบาทหลักและหน้าที่สำคัญของสถาบันครอบครัวคือเพื่อสร้างสมาชิกใหม่ที่มีคุณภาพ สืบต่อวงจรชีวิตครอบครัวให้สังคมสามารถดำรงอยู่ได้ มีการอบรมเลี้ยงดูบุตรและดูแลสมาชิกของครอบครัวด้วยความรักและความอบอุ่นอย่างเหมาะสม ตามพัฒนาการของช่วงวัยต่าง ๆ มีการส่งเสริมการเรียนรู้และการดำเนินชีวิตตามหลักศีลธรรมจรรยาที่ดี ตลอดจนครอบครัวต้องเป็นศูนย์กลางในการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวกับครอบครัว และระหว่างครอบครัว ชุมชน และสังคมภายนอก (Department of Women's Affairs and Family Institutions, 2016)

ปัจจุบันครอบครัวไทยที่เป็นครอบครัวขยายเริ่มมีลดลงเรื่อยๆ กลายเป็นครอบครัวเดี่ยวที่สมาชิกในครอบครัวมีเฉพาะ พ่อ แม่ ลูก หรือมีเพียงพ่อและแม่มากขึ้น ทำให้ครอบครัวไทยมีขนาดเล็กลงตามจำนวนสมาชิกในครอบครัวที่ลดลง ส่งผลให้ความสัมพันธ์ในครอบครัวลดน้อยลงตามไปด้วย (Podhisita, 2013) ยิ่งหากครอบครัวไม่มีเวลาพูดคุยพบปะหรือทำกิจกรรมร่วมกันในครอบครัว ไม่มีเวลาช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ยิ่งทำให้เกิดความเหินห่าง ความสัมพันธ์ก็ยิ่งเจือจางลงเมื่อครอบครัวไม่สามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีภายในครอบครัว ไม่สามารถสร้างความมั่นใจหรือความไว้วางใจให้กับลูกได้ โดยเฉพาะลูกวัยรุ่น ยิ่งทำให้เขาต้องออกไปค้นหาตัวตนและการยอมรับจากคนอื่นในสังคมนอกครอบครัวโดยเฉพาะเพื่อน ดังนั้น พ่อแม่ผู้ปกครองจึงต้องปรับตัวเพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีให้เกิดขึ้นภายในครอบครัว สร้างความเข้าใจ สนับสนุน และฝึกประสบการณ์ชีวิตที่มีคุณภาพให้แก่ลูกวัยรุ่น ซึ่งมีผลต่อพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมและเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพของสังคมได้ (Asawasripongton, 2011) จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้น จะเห็นว่าปัจจัยเรื่องความสัมพันธ์ของคนในครอบครัว เป็นส่วนหนึ่งของการแสดงออกทางพฤติกรรมของลูก ที่รวมถึงพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่นด้วย

การสื่อสารเรื่องเพศในครอบครัวไทย

การสื่อสาร เป็นการแลกเปลี่ยนคำพูด อักษร สัญลักษณ์ หรือข่าวสารระหว่างบุคคล 2 คนซึ่งกระบวนการสื่อความหมายจะเริ่มตั้งแต่การแปลความหมาย การถ่ายทอดข่าวสารซึ่งกันและกันแลกเปลี่ยนข้อมูลเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นไปเรื่อยๆ จนกว่าทั้งสองฝ่ายจะเข้าใจซึ่งกันและกัน การสื่อสารหลายๆ รูปแบบ จะทำให้เกิดความคิด ความเข้าใจในกระบวนการสื่อสาร ทำให้รู้ว่าปัญหาที่เกิดขึ้นในแต่ละรูปแบบเป็นอย่างไร จะช่วยในการคาดคะเนสิ่งที่จะเกิดขึ้นในการ

สื่อสาร ซึ่งเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการสื่อสารระหว่างบุคคลได้ (Bureau of Reproductive Health, 2015) เมื่อมองความหมายของการสื่อสารเข้ากับเรื่องเพศศึกษาในครอบครัว พบว่าพ่อแม่จะมีอิทธิพลอย่างมากต่อทัศนคติและพฤติกรรมทางเพศของลูก เพราะลูกจะเลียนแบบพฤติกรรมทางเพศมาจากพ่อแม่ และการสื่อสารหรือการสอนเรื่องเพศของผู้ปกครองมีผลทางบวกต่อการไม่มีเพศสัมพันธ์ของลูก (Chareonsuk, 2012) สอดคล้องกับการสำรวจความคิดเห็นของกลุ่มวัยรุ่นและวัยทำงานโดยวิทยาลัยประชากรจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่พบว่าปัจจัยด้านครอบครัวเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น ซึ่งครอบครัวที่มีความอบอุ่น วัยรุ่นมีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้ปกครองและสมาชิกอื่นๆ มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ครอบครัวมีความเข้มงวดและมีการอบรมสั่งสอนลูก วัยรุ่นมีแนวโน้มที่จะตั้งครรภ์น้อยกว่าวัยรุ่นที่เติบโตมาจากครอบครัวที่มีลักษณะที่ตรงกันข้าม (Rukumnuaykit et al., 2013) แต่อย่างไรก็ตามมีการศึกษาที่พบว่า พ่อแม่มักมีการสื่อสารเรื่องเพศในครอบครัวน้อยเนื่องจากมีพ่อแม่จำนวนมากยังไม่เข้าใจในความสามารถของตนเองในการสื่อสารเรื่องเพศกับบุตร (Sangburan, 2008) บางกลุ่มอายุที่จะพูดคุย จะเริ่มอย่างไร และเริ่มเมื่อไหร่ดี ไม่รู้จะเลือกใช้วิธีการพูดคุยแบบใด อีกทั้งยังมีบิดามารดาบางกลุ่มยังเห็นว่าเรื่องเพศเป็นเรื่องต้องห้ามและปกปิด ไม่ควรมีการพูดหรือการสอนเพราะจะเป็นการชี้โพรงให้กระรอก จึงทำให้บุตรที่อยู่ในช่วงของวัยรุ่นมีพฤติกรรมทางเพศที่ไม่เหมาะสม (Apiwattanalungarn, Hutapat, & Pattiti, 2008) ดังนั้นปัจจัยเรื่องการสื่อสารเรื่องเพศใน

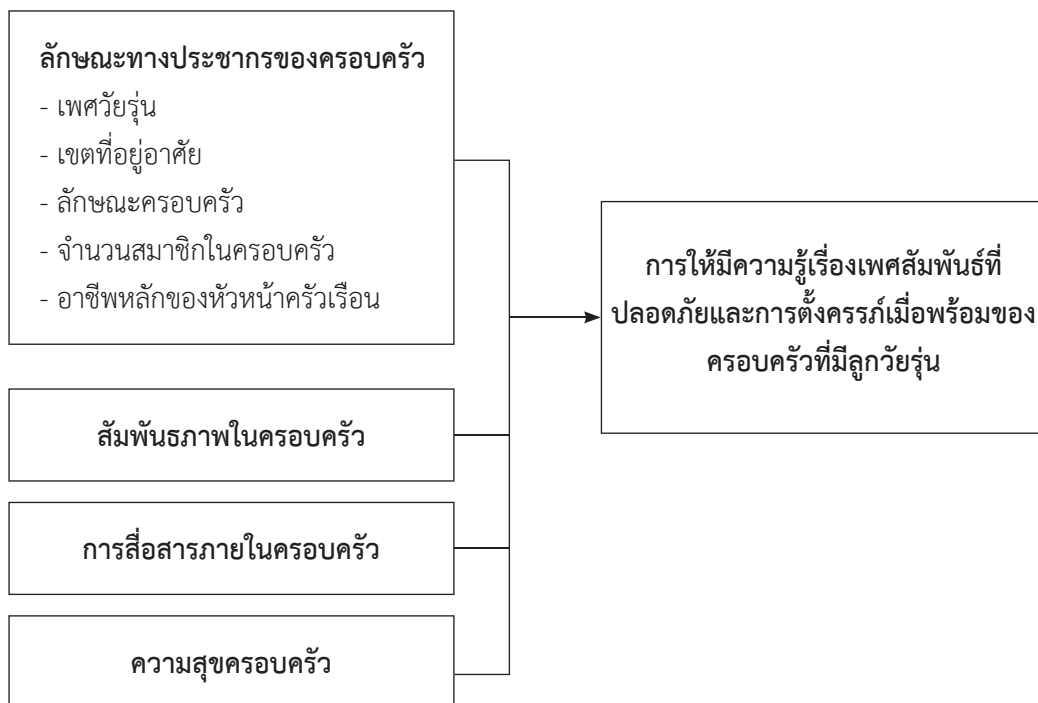
ครอบครัว จึงน่าจะเป็นปัจจัยสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการแสดงออกทางพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่นด้วย

ความสุขของครอบครัว

ความสุขคือสิ่งที่มนุษย์ทุกคน ไม่ว่าเชื้อชาติหรือศาสนาใด ล้วนปรารถนาที่จะได้รับด้วยกันทั้งสิ้น หากมองความสุขในระดับของครอบครัว จะพบว่าความสุขครอบครัวมีความเกี่ยวข้องกับความสุขของครอบครัว และการที่คนในครอบครัวมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกันถือเป็นความสุขอย่างหนึ่งของครอบครัว “ความสุข” เป็นการวัดเชิงอัตวิสัย (Subjective) เป็นเรื่องของอารมณ์ซึ่งขึ้นอยู่กับความรู้สึกของแต่ละบุคคลในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง โดยแนวคิด “ความสุข (Happiness)” “ความพึงพอใจในชีวิต (Life satisfaction)” ความผาสุกทางใจ (Psychological well-being) สามารถใช้แทนกันได้ (George, 2010) และในบทความนี้ได้ศึกษาระดับของความสุขของครอบครัวกับการให้มีความรู้เรื่องเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัยและการตั้งครรภ์เมื่อพร้อมของครอบครัวที่มีลูกวัยรุ่นร่วมด้วย

กรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องข้างต้น สามารถจำแนกตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้ โดยตัวแปรอิสระประกอบด้วยตัวแปรระดับสัมพันธภาพครอบครัว ตัวแปรการสื่อสารพูดคุยภายในครอบครัว และตัวแปรลักษณะทางประชากรของครอบครัว ส่วนตัวแปรตามในครั้งนี่คือการให้มีความรู้เรื่องเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัยและการตั้งครรภ์เมื่อพร้อมของครอบครัวที่มีลูกวัยรุ่น

ภาพ 1 กรอบแนวความคิด

ระเบียบวิธีวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงปริมาณและได้รับอนุญาตให้ใช้ข้อมูลทุติยภูมิจากโครงการศึกษาและสำรวจสถานการณ์สุขภาพครอบครัวไทยตามแนวทางครอบครัวอบอุ่น ปี พ.ศ.2557 ดำเนินการโดยสถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล ได้รับทุนสนับสนุนจากสมาคมครอบครัวศึกษาแห่งประเทศไทย ขนาดตัวอย่างของโครงการคือหัวหน้าครอบครัวหรือคู่สมรสของหัวหน้าครอบครัวที่เป็นตัวแทนครอบครัวทั่วราชอาณาจักรไทย จำนวน 4,000 ตัวอย่างครัวเรือน มีการกำหนดพื้นที่และสุ่มกลุ่มครอบครัวตัวอย่าง แบบ Multi-Stage random sampling แบ่งพื้นที่ประเทศไทยเป็น 5 ภูมิภาคโดยยึดหลักภูมิศาสตร์ ในแต่ละภูมิภาคจะสุ่มเป็นจังหวัด แต่ละเขตจังหวัด จะสุ่มครอบครัวตัวอย่าง (random sampling) เพื่อสัมภาษณ์ตัวแทนครัวเรือน และเก็บรวบรวมข้อมูลในช่วงเดือนพฤศจิกายน พ.ศ.

2557 ถึงมกราคม พ.ศ. 2558 โดยขนาดตัวอย่างของแต่ละเขตพื้นที่จะสอดคล้องกับสัดส่วนของจำนวนครอบครัวที่มีอยู่ในเขตพื้นที่นั้นๆ โดยในบทความนี้ ผู้ศึกษาได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลขนาดตัวอย่างจากโครงการจำนวน 1,689 ครัวเรือน ซึ่งเป็นขนาดตัวอย่างครอบครัวที่มีลูกอยู่ในช่วงวัยรุ่นที่มีอายุ 13-17 ปี เนื่องจากเด็กอายุ 13 เริ่มเข้าสู่วัยรุ่นและมีพัฒนาการทางเพศเข้าสู่วัยเจริญพันธุ์ อีกทั้งวัยรุ่นที่มีอายุยังไม่ถึง 18 ปีถือว่ายังไม่บรรลุนิติภาวะและกลุ่มวัยนี้ส่วนใหญ่จะยังอาศัยอยู่กับครอบครัวเป็นหลัก ข้อมูลที่ใช้ในวิเคราะห์ประกอบด้วย 1) ข้อมูลทางประชากร เศรษฐกิจของครอบครัวจากข้อคำถามในส่วนที่ 4 ข้อมูลทั่วไปของครอบครัว เช่น เพศ อายุ เขตที่อยู่อาศัย ลักษณะที่พักอาศัย จำนวนสมาชิกในครอบครัว ฐานะครอบครัว รายได้ครอบครัว อาชีพหลักของหัวหน้าครัวเรือน 2) ข้อมูลระดับการสื่อสารภายในครอบครัว มาจากข้อคำถามในส่วนที่ 3 สถานการณ์และความ

สัมพันธ์ในครอบครัว ที่ถามว่า “สมาชิกในครอบครัว เราพูดคุยและปรึกษาหารือกันเสมอ” โดยให้เลือกตอบ การวัด 5 ระดับ แต่เนื่องจากผู้ตอบคำถามเกาะกลุ่มคำตอบเป็น 3 ระดับ จึงปรับเหลือ 3 ระดับ 3) ข้อมูลเกี่ยวกับระดับสัมพันธภาพ และความสุขของครอบครัว มาจากข้อคำถามในส่วนที่ 4 ข้อมูลทั่วไปของครอบครัว ด้านสัมพันธภาพถามว่า “ท่านคิดว่าสัมพันธภาพภายในครอบครัวในปัจจุบันอยู่ในระดับใด” โดยให้เลือกตอบ คือ “ไม่ค่อยดี” “ปานกลาง” “ค่อนข้างดี” และ “ดีมากที่สุด” และด้านความสุข “ท่านคิดว่าปัจจุบันนี้ครอบครัวของท่านมีความสุขในระดับคะแนนเท่าใด” โดยด้านความสุข ให้เลือกตอบเป็นระดับคะแนน 0-10 คะแนน ซึ่ง 0 หมายถึง น้อยมากที่สุด และ 10 หมายถึง มีมากที่สุด และ 4) ข้อมูลการเตรียมตัวของครอบครัวต่อการให้ความรู้เรื่องเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัย และการตั้งครรภ์เมื่อพร้อม มาจากข้อคำถามในส่วนที่ 2 การเตรียมตัวเพื่อการพึ่งตนเอง ถามว่า “ครอบครัว มีการเตรียมให้ความรู้กับลูกว่าด้วยการมีเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัยและการตั้งครรภ์เมื่อพร้อม” โดยให้เลือกตอบคือ “ไม่เคยทำเลย” “แทบจะไม่ได้ทำ” “ทำบางครั้ง” และ “ทำเป็นประจำ” และในการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ใช้สถิติเชิงพรรณนา และสถิติอ้างอิงคือ Binary Logistic Regression เพื่อวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ของตัวแปรระดับสัมพันธภาพ และตัวแปรการสื่อสารพูดคุยภายในครอบครัวกับตัวแปรการเตรียมให้ความรู้เรื่องเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัยและการตั้งครรภ์เมื่อพร้อมของครอบครัวที่มีลูกวัยรุ่น โดยควบคุมตัวแปรปัจจัยลักษณะทางประชากร เศรษฐกิจและสังคม

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาครอบครัวที่มีลูกวัยรุ่น จำนวน 1,689 ครอบครัว พบว่า มีครอบครัวที่มีลูกเป็นวัยรุ่นหญิง (ร้อยละ 58.6) สูงกว่าวัยรุ่นชาย (ร้อยละ 41.4) อาศัยอยู่ในเขตเมือง (ร้อยละ 52.6) มากกว่าเขตชนบท (ร้อยละ 47.4) เล็กน้อย ลักษณะของครอบครัวพบ

ว่า ครึ่งหนึ่งเป็นครอบครัวที่มีพ่อ แม่และลูกอาศัยอยู่ร่วมกัน (ร้อยละ 52.8) รองมาร้อยละ 38.3 เป็นครอบครัวที่มีพ่อ แม่ ลูก และมีพี่น้องหรือญาติผู้ใหญ่อาศัยอยู่ด้วยกัน และร้อยละ 5.0 เป็นครอบครัวที่มีพ่อหรือแม่เลี้ยงลูกตามลำพัง และมีพี่น้องหรือญาติผู้ใหญ่ ในขณะที่ครอบครัวที่มีพ่อหรือแม่เลี้ยงลูกตามลำพังพบร้อยละ 3.9 ซึ่งจำนวนสมาชิกครอบครัวเฉลี่ยแล้วอยู่ที่ประมาณ 5 คนต่อครัวเรือน (ค่าเฉลี่ย 4.77) อาชีพหลักของหัวหน้าครัวเรือนมีการกระจายตัวในอาชีพต่างๆ โดยประมาณ 1 ใน 3 ประกอบอาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว (ร้อยละ 30.7) รองมาร้อยละ 24.0 ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป ส่วนอาชีพข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ และเกษตรกร พบว่ามีสัดส่วนเท่ากันคือร้อยละ 15.3 อาชีพพนักงานบริษัทพบร้อยละ 11.5 และอาชีพอื่นๆ ร้อยละ 3.1 ฐานะทางเศรษฐกิจครอบครัวพบว่า มีครอบครัวฐานะปานกลาง (ร้อยละ 70.6) ครอบครัวที่มีฐานะดีร้อยละ 23.2 และครอบครัวฐานะยากจนพบร้อยละ 6.2

สำหรับความสุขครอบครัวพบว่า ครอบครัวมีคะแนนความสุขเฉลี่ยอยู่ที่ 8.0 คะแนน ($SD = 1.63$) โดยประมาณ 1 ใน 3 ของครอบครัว พบว่ามีคะแนนความสุขน้อยกว่าคะแนนความสุขเฉลี่ย ส่วนระดับสัมพันธภาพในครอบครัวพบว่า ครอบครัวส่วนใหญ่มีระดับสัมพันธภาพในครอบครัวดีถึงดีมาก (ร้อยละ 71.9) และส่วนใหญ่ก็มีระดับการสื่อสารหรือพูดคุยกันภายในครอบครัวอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด (ร้อยละ 70.6) อย่างไรก็ตามเมื่อสอบถามถึงการเตรียมให้มีความรู้เรื่องเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัยและการตั้งครรภ์เมื่อพร้อมของครอบครัวที่มีลูกวัยรุ่น พบว่ามีครอบครัวเพียงร้อยละ 42.9 ที่ได้ให้ความรู้เรื่องเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัยและการตั้งครรภ์เมื่อพร้อมแก่ลูกวัยรุ่นเป็นประจำ ในขณะที่ครอบครัวร้อยละ 19.1 แทบจะไม่ได้ให้/ไม่ได้ให้ความรู้เรื่องเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัยและการตั้งครรภ์เมื่อพร้อมแก่ลูกวัยรุ่นเลย แสดงข้อมูลได้ดังตาราง 1

ตาราง 1

ลักษณะทางประชากรของครอบครัว ระดับสัณพัณธภาพ การส่อสารพุดคยภายในครอบครัวและการให้ความรู้เรื่องเพคสัณพัณธที่ปลอดภัยและการตังครรภเม่อพรอมของครอบครัวทมีลูกวัยรุน ($n=1,689$ คน)

ตัวแปรอิสระ	จำนวน (คน)	ร้อยละ (100)
เพศวัยรุน		
หญิง	937	58.6
ชาย	661	41.4
เขตทอยู่อาศัย		
เขตชนบท	758	47.4
เขตเมือง	840	52.6
ลักษณะครอบครัว		
ครอบครัวทมีพ่อหรือแม่เลี้ยงลูกตามลำพัง	63	3.9
ครอบครัวทมีพ่อหรือแม่เลี้ยงลูกตามลำพัง และมีพ่น้องหรือญาติผู้ใหญ่	80	5.0
ครอบครัวทมีพ่อ แม่และลูก	843	52.8
ครอบครัวทมีพ่อ แม่และลูก และมีพ่น้องหรือญาติผู้ใหญ่	612	38.3
จำนวนสมาชิกในครอบครัว		
คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.77 คน SD= 1.745		
อาชีพหลักของหัวหน้าครัวเรือน		
ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ	244	15.3
พนักงานบริษัท	184	11.5
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	491	30.7
รับจ้างทั่วไป	384	24.0
เกษตรกรกรรม	245	15.3
อื่นๆ (แม่บ้าน/พ่อบ้าน/เกษียณ/นักเรียน/นักศึกษา)	50	3.1
ฐานะทางเศรษฐกิจครอบครัว		
ฐานะขัดสน	135	8.4
ฐานะปานกลาง	1125	70.4
ฐานะดี	338	21.2
ระดับการส่อสารภายในครอบครัว		
ระดับน้อยถึงน้อยที่สุด	99	6.2
ระดับปานกลาง	371	23.2
ระดับมากถึงมากที่สุด	1128	70.6

ตาราง 1

ลักษณะทางประชากรของครอบครัว ระดับสัมพันธภาพ การสื่อสารพูดคุยภายในครอบครัวและการให้ความรู้เรื่องเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัยและการตั้งครรภ์เมื่อพร้อมของครอบครัวที่มีลูกวัยรุ่น (n=1,689 คน) (ต่อ)

ตัวแปรอิสระ	จำนวน (คน)	ร้อยละ (100)
ระดับสัมพันธภาพในครอบครัว		
ระดับไม่ค่อยดี	32	2.0
ระดับปานกลาง	417	26.1
ระดับดีถึงดีมาก	1149	71.9
ความสุขครอบครัว (คะแนน 1-10)		
ความสุขน้อยกว่าค่าเฉลี่ย (คะแนน 0-7)	473	29.6
ความสุขมากกว่าค่าเฉลี่ย (คะแนน 8-10)	1125	70.4
คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 8.0 คะแนน $SD = 1.63$ คะแนน		
การเตรียมให้มีความรู้เรื่องเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัยและการตั้งครรภ์เมื่อพร้อมของครอบครัวที่มีลูกวัยรุ่น		
แทบจะไม่ได้ให้/ไม่ได้ให้เลย	305	19.1
ให้บางครั้ง	608	38.0
ให้เป็นประจำ	685	42.9

เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างระดับสัมพันธภาพ การสื่อสารพูดคุยภายในครอบครัวและการให้ความรู้เรื่องเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัยและการตั้งครรภ์เมื่อพร้อมของครอบครัวที่มีลูกวัยรุ่น (n=1,689 คน) ด้วยสถิติการวิเคราะห์ถดถอยโลจิสติก (Binary Logistic Regression) โดยควบคุมปัจจัยลักษณะทางประชากร เศรษฐกิจและสังคม และได้กำหนดรหัสการวิเคราะห์ของการให้ความรู้เรื่องเพศสัมพันธ์แบ่งเป็น 2 กลุ่มคือ ครอบครัวที่ให้ความรู้เรื่องเพศสัมพันธ์ (Code=1) ซึ่งมาจากครอบครัวที่ตอบว่าให้ความรู้เรื่องเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัยและการตั้งครรภ์เมื่อพร้อมของครอบครัวที่มีลูกวัยรุ่นเป็นประจำและเป็นบางครั้ง และครอบครัวที่ไม่ได้ให้ความรู้เรื่องเพศ

สัมพันธ์ (Code=0) ซึ่งมาจากครอบครัวที่ตอบว่าไม่ได้ให้/แทบจะไม่ได้ให้ความรู้เรื่องเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัยและการตั้งครรภ์เมื่อพร้อมของครอบครัวที่มีลูกวัยรุ่นเลย ผลการวิเคราะห์พบว่า เพศของวัยรุ่น ลักษณะครอบครัว ระดับสัมพันธภาพในครอบครัว และระดับการสื่อสารภายในครอบครัว มีความสัมพันธ์กับการให้ความรู้เรื่องเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัยและการตั้งครรภ์เมื่อพร้อมของครอบครัวที่มีลูกวัยรุ่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.05$) สามารถอธิบายได้ว่าครอบครัวที่มีลูกเป็นวัยรุ่นเพศชาย มีโอกาสที่จะให้ความรู้เรื่องเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัยและการตั้งครรภ์เมื่อพร้อมแก่ลูกวัยรุ่น น้อยกว่าครอบครัวที่มีลูกเป็นวัยรุ่นเพศหญิง (ค่า Adjusted OR เพศชาย เท่ากับ 0.499)

และครอบครัวที่มีพ่อ แม่ ลูก และมีพี่น้องหรือญาติผู้ใหญ่อาศัยอยู่ร่วมกัน จะมีโอกาสที่จะให้ความรู้เรื่องเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัยและการตั้งครรรภ์เมื่อพร้อมแก่ลูกวัยรุ่น มากกว่าครอบครัวที่มีพ่อหรือแม่เลี้ยงลูกตามลำพังถึง 2 เท่า (ค่า Adjusted OR ครอบครัวที่มีพ่อ แม่ ลูก และมีพี่น้องหรือญาติผู้ใหญ่อาศัยอยู่ร่วมกัน เท่ากับ 2.011) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.05$) ส่วนระดับสัมพันธภาพในครอบครัวมีความสัมพันธ์กับการให้ความรู้เรื่องเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัยและการตั้งครรรภ์เมื่อพร้อมแก่ลูกวัยรุ่นพบว่า ครอบครัวที่มีระดับสัมพันธภาพอยู่ในระดับปานกลางและระดับดีถึงดีมาก จะมีโอกาสที่จะให้ความรู้เรื่องเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัยและการตั้งครรรภ์เมื่อพร้อมแก่ลูกวัยรุ่น มากกว่าครอบครัวที่ระดับสัมพันธภาพไม่ค่อยดี ถึง 2.4 เท่า

(ค่า Adjusted OR ครอบครัวที่มีระดับสัมพันธภาพอยู่ในระดับปานกลางและระดับดีถึงดีมาก เท่ากับ 2.444 และ 2.405 ตามลำดับ) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.05$) และการสื่อสารภายในครอบครัวมีความสัมพันธ์กับการให้ความรู้เรื่องเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัยและการตั้งครรรภ์เมื่อพร้อมแก่ลูกวัยรุ่นพบว่า ครอบครัวที่มีการสื่อสารภายในครอบครัวอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด จะมีโอกาสที่จะให้ความรู้เรื่องเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัยและการตั้งครรรภ์เมื่อพร้อมแก่ลูกวัยรุ่น น้อยถึงน้อยที่สุด ถึง 3.152 เท่า (ค่า Adjusted OR ครอบครัวที่มีการสื่อสารภายในครอบครัวอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด เท่ากับ 3.152) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.05$) แสดงได้ในตาราง 2

ตาราง 2

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างระดับสัมพันธภาพ การสื่อสารพูดคุยภายในครอบครัวและการให้ความรู้เรื่องเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัยและการตั้งครรรภ์เมื่อพร้อมของครอบครัวที่มีลูกวัยรุ่น ($n=1,689$ คน) เมื่อควบคุมปัจจัยลักษณะทางประชากร เศรษฐกิจและสังคม ใช้สถิติ Binary logistic regression

ตัวแปรในการศึกษา	การให้ความรู้เรื่องเพศสัมพันธ์			
	$p\text{-value}$	Adjusted OR	95% CI of adjusted OR	
			Lower	Upper
เพศวัยรุ่น (กลุ่มอ้างอิง: เพศหญิง)				
ชาย	0.000*	0.499	0.385	0.648
เขตที่อยู่อาศัย (กลุ่มอ้างอิง: เขตชนบท)				
เขตเมือง	0.222	0.840	0.636	1.111
ลักษณะครอบครัว (กลุ่มอ้างอิง: ครอบครัวที่มีพ่อหรือแม่เลี้ยงลูกตามลำพัง)				
ครอบครัวที่มีพ่อหรือแม่เลี้ยงลูกตามลำพังและมีพี่น้องหรือญาติผู้ใหญ่	0.203	1.721	0.746	3.970
ครอบครัวที่มีพ่อ แม่และลูก	0.412	1.293	0.700	2.387
ครอบครัวที่มีพ่อ แม่ ลูก และมีพี่น้องหรือญาติผู้ใหญ่	0.036*	2.011	1.048	3.860
จำนวนสมาชิกในครอบครัว	0.860	0.993	0.915	1.077
อาชีพหลักของหัวหน้าครัวเรือน (กลุ่มอ้างอิง: ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ)				
พนักงานบริษัท	0.599	1.145	0.691	1.896
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	0.278	1.248	0.836	1.861

ผ่านการรับรองคุณภาพจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) อยู่ในกลุ่มที่ 1 สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ตาราง 2

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างระดับสัมพันธภาพ การสื่อสารพูดคุยภายในครอบครัวและการให้ความรู้เรื่องเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัยและการตั้งครรภ์เมื่อพร้อมของครอบครัวที่มีลูกวัยรุ่น (n=1,689 คน) เมื่อควบคุมปัจจัยลักษณะทางประชากร เศรษฐกิจและสังคม ใช้สถิติ Binary logistic regression (ต่อ)

ตัวแปรในการศึกษา	การให้ความรู้เรื่องเพศสัมพันธ์			
	p-value	Adjusted OR	95% CI of adjusted OR	
			Lower	Upper
รับจ้างทั่วไป	0.667	0.913	0.603	1.382
เกษตรกรกรรม	0.543	1.163	0.715	1.891
อื่นๆ (แม่บ้าน/พ่อบ้าน/เกษียณ/นักเรียน/นักศึกษา)	0.678	1.188	0.526	2.685
ฐานะทางเศรษฐกิจครอบครัว (กลุ่มอ้างอิง: ฐานะขัดสน)				
ฐานะปานกลาง	0.864	1.042	0.653	1.663
ฐานะดี	0.363	0.780	0.458	1.331
ระดับสัมพันธภาพในครอบครัว (กลุ่มอ้างอิง: ไม่ค่อยดี)				
ระดับปานกลาง	0.030*	2.444	1.088	5.491
ระดับดีถึงดีมาก	0.037*	2.405	1.053	5.495
ระดับการสื่อสารภายในครอบครัว (กลุ่มอ้างอิง: ระดับน้อยถึงน้อยที่สุด)				
ระดับปานกลาง	0.107	1.508	0.915	2.487
ระดับมากถึงมากที่สุด	0.000*	3.152	1.933	5.140
คะแนนความสุขในครัวเรือน	0.510	0.970	0.886	1.062

ตัวแปรกลุ่มอ้างอิงมีค่า Adjusted Odd Ratio = 1, * นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ <0.05

การอภิปรายผล

การให้ความรู้เรื่องเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัยและการตั้งครรภ์เมื่อพร้อมของวัยรุ่นนั้นส่วนสำคัญเป็นผลมาจากครอบครัว ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ปิงปอนด์ รักอานวยกิจและคณะ ที่พบว่าปัจจัยด้านครอบครัวเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น (Rukumnuaykit et al., 2013) จากผลการศึกษานี้พบว่า เพศของวัยรุ่น ลักษณะครอบครัวระดับสัมพันธภาพในครอบครัว และระดับการสื่อสารภายในครอบครัว มีความสัมพันธ์กับการให้ความรู้เรื่องเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัยและการตั้งครรภ์เมื่อพร้อม

ของครอบครัวที่มีลูกวัยรุ่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value}<0.05$)

ครอบครัวที่มีลูกเป็นวัยรุ่นเพศหญิง มีโอกาสที่จะให้ความรู้เรื่องเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัยและการตั้งครรภ์เมื่อพร้อมแก่ลูกสาว มากกว่าครอบครัวที่มีลูกเป็นวัยรุ่นเพศชาย ส่วนหนึ่งอาจเป็นผลมาจากความแตกต่างของระยะเวลาการเข้าสู่ช่วงวัยรุ่นของเพศหญิงที่เร็วกว่าเพศชาย ประกอบกับบริบทของสังคมไทยที่มีการขัดเกลาทางสังคมให้ผู้หญิงมีค่านิยมรักษานวลสงวนตัว จึงอาจทำให้ครอบครัวมีโอกาสที่จะอบรมสั่งสอนและให้คำแนะนำความรู้เกี่ยวกับเพศศึกษาแก่

ลูกสาวมากกว่าเพศชาย ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของสมอาด อุ่นไชย ที่พบว่า เพศหญิงเป็นตัวแปรทางประชากรที่มีอิทธิพลและมีความสัมพันธ์ทางบวกกับทักษะการป้องกันการมีเพศสัมพันธ์ (Unchai, 2013) และอีกหนึ่งปัจจัยที่วัยรุ่นเพศหญิงมีโอกาสได้รับความรู้เรื่องเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัยและการตั้งครรภ์เมื่อพร้อมจากคนในครอบครัวอาจเป็นผลมาจากความสนใจและความต้องการเรียนรู้เรื่องเพศตามธรรมชาติของความเป็นวัยรุ่นเอง ซึ่งตรงกับผลการศึกษาของ Kritcharoen, Phol-in, Ingkathawornwong and Srithaweewat (2008) ที่พบว่าลูกผู้หญิงมีความต้องการการเรียนรู้เรื่องเพศโดยรวมในระดับมาก ซึ่งได้ให้คำแนะนำว่าพ่อแม่ ครูบุคลากร ทีมสุขภาพ และผู้ที่เกี่ยวข้อง ควรให้ความสนใจการสอนเรื่องเพศแก่วัยรุ่นหญิงเป็นพิเศษ ให้ข้อมูลที่ถูกต้องตรงกับความต้องการของวัยรุ่นหญิงเพื่อป้องกันวัยรุ่นผู้หญิงต้องไปแสวงหาข้อมูลเรื่องเพศจากแหล่งข้อมูลอื่น (Kritcharoen, Phol-in, Ingkathawornwong & Srithaweewat, 2008)

ครอบครัวขยายหรือครอบครัว 3 รุ่น ที่มีพ่อ แม่ และลูก และมีพี่น้องหรือญาติผู้ใหญ่อาศัยอยู่ร่วมกัน มีโอกาสที่จะให้ความรู้เรื่องเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัยและการตั้งครรภ์เมื่อพร้อมแก่ลูกวัยรุ่นมากกว่าครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นผลมาจากการที่ครอบครัวขยายมีโอกาสมิ่ปฏิสัมพันธ์ มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันภายในครอบครัว มีกิจกรรมทำร่วมกันมากขึ้น จะส่งผลให้คนในครอบครัวมีความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของชาย โพธิสิตา ที่พบว่าปัจจุบันนี้ครอบครัวไทยมีขนาดเล็กลง ตามจำนวนสมาชิกในครอบครัวที่ลดลง ส่งผลให้ความสัมพันธ์ในครอบครัวลดน้อยลงตามไปด้วย (Podhisita, 2013) และยิ่งหากครอบครัวไม่มีเวลาพูดคุยพบปะหรือทำกิจกรรมร่วมกันในครอบครัว ไม่มีเวลาช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ยิ่งทำให้เกิดความเหินห่าง ความสัมพันธ์ก็ยิ่งเจือจางลง (Asawasripongton, 2011)

ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่าการที่ครอบครัวมีขนาดใหญ่ โดยมีสมาชิกในครอบครัวหลายคนนั้น น่าจะเกี่ยวข้องกับระดับสัมพันธ์ภาพที่ดี อันจะส่งผลให้มีการสื่อสารภายในครอบครัวมากขึ้นด้วย ซึ่งก็จะยิ่งทำให้ครอบครัวมีโอกาสที่จะให้ความรู้เรื่องเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัยและการตั้งครรภ์เมื่อพร้อมแก่ลูกวัยรุ่นทั้งจากพ่อแม่ และจากสมาชิกคนอื่นๆในครอบครัว

ครอบครัวที่มีสัมพันธ์ภาพภายในครอบครัวดี ยิ่งมีโอกาสที่จะให้ความรู้เรื่องเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัยและการตั้งครรภ์เมื่อพร้อมแก่ลูกวัยรุ่นมากยิ่งขึ้น เพราะการที่สมาชิกของครอบครัวมีสัมพันธ์ภาพที่ดีภายในครอบครัว ย่อมแสดงให้เห็นถึงความรัก ความอบอุ่น และความเข้าใจกันของสมาชิกในครอบครัว เมื่อความเข้าใจเกิดขึ้นในครอบครัว โดยเฉพาะครอบครัวที่มีลูกวัยรุ่น ยิ่งทำให้คนในครอบครัวมีโอกาสได้พูดคุย แสดงความคิดเห็นและรับฟังเรื่องราวต่างๆ รวมถึงประเด็นเรื่องเพศศึกษามากขึ้น (Kaewkaewpan, 2017) และครอบครัวของวัยรุ่นที่มีความอบอุ่น และลูกวัยรุ่นมีปฏิสัมพันธ์และสัมพันธ์ภาพที่ดีกับผู้ปกครองและสมาชิกอื่นๆ จะทำให้วัยรุ่นมีแนวโน้มที่จะตั้งครรภ์น้อยกว่าวัยรุ่นที่เติบโตมาจากครอบครัวที่มีสัมพันธ์ภาพที่ไม่ดี (Rukumnuaykit et al., 2013) ดังนั้นแนวทางแก้ไขปัญหเกี่ยวกับเพศศึกษาของวัยรุ่น จึงต้องเริ่มจากการสร้างความรัก ความอบอุ่นและความเข้าใจให้เกิดขึ้นภายในครอบครัว ซึ่งพ่อแม่ควรต้องใช้เวลาให้กับลูก ตระหนักต่อความรับผิดชอบในการดูแล เพราะการให้เวลาแก่ลูกนั้นเป็นการแสดงออกให้ลูกรับรู้ว่าพ่อแม่มีความรักความอบอุ่นแก่เขา ทำให้มีโอกาสใกล้ชิดกัน เกิดการพูดคุยปรึกษาหารือกัน หรือบางครั้งอาจเป็นโอกาสที่ได้รับฟังปัญหาของลูกทำให้พ่อแม่ได้ช่วยกันคิดแก้ไขปัญหาให้แก่ลูกได้ (Adsakul, 1997) หากครอบครัวไม่สามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีให้เกิดขึ้นภายในครอบครัว ไม่สามารถสร้างความมั่นใจหรือความไว้วางใจให้กับลูกได้ โดยเฉพาะลูกวัยรุ่น จะยิ่งทำให้เขา

เหินห่างจากครอบครัว และออกไปเรียนรู้หรือค้นหาตัวตน และการยอมรับจากคนอื่นในสังคมนอกครอบครัว โดยเฉพาะเพื่อน (Asawasripongton, 2011)

วัยรุ่นที่อาศัยอยู่ในครอบครัวที่มีการสื่อสารพูดคุยบ่อยครั้ง มีโอกาสที่จะได้รับความรู้เรื่องเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัยและการตั้งครรรค์เมื่อพร้อมจากคนในครอบครัวมากขึ้น ที่เป็นเช่นนี้เพราะการพูดคุยสื่อสารกันของครอบครัวสะท้อนให้เห็นถึงการมีสัมพันธภาพที่ดีระหว่างคนในครอบครัว เมื่อคนในครอบครัวเกิดความไว้วางใจกันและกัน จะเกิดการพูดคุยสื่อสารในเรื่องต่างๆ ซึ่งรวมถึงเรื่องเพศศึกษาของวัยรุ่นมากขึ้นด้วย (Rukumnuaykit et al., 2013) สอดคล้องกับ Moore, Peterson and Frustenberg (1986) ที่ศึกษาในเรื่องทัศนคติของพ่อแม่ต่อการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรของวัยรุ่นที่พบว่า การพูดคุยสื่อสารเกี่ยวกับเรื่องเพศกับบุตรจะทำให้ลดการมีเพศสัมพันธ์ก่อนการสมรส (Moore, Peterson & Frustenberg, 1986) และตรงกับผลการศึกษาของ Chareonsuk (2012) ที่พบว่าการสื่อสารหรือการสอนเรื่องเพศของผู้ปกครองมีผลทางบวกต่อการไม่มีเพศสัมพันธ์ของลูก (Chareonsuk, 2012) และในตรงกันข้ามหากวัยรุ่นไม่มีที่ปรึกษาและไม่กล้าพูดคุยกับพ่อแม่ ผู้ปกครอง อีกทั้งพ่อแม่หรือผู้ปกครองเห็นว่าเรื่องเพศเป็นเรื่องที่ยังไม่ควรพูดถึงและไม่กล้าที่จะเริ่มพูดคุยกับลูกหลาน จะทำให้เกิดช่องว่างระหว่างวัยทางความคิด และความเชื่อเรื่องเพศ เรื่องเพศของวัยรุ่นจึงถูกปล่อยให้เป็นการเรียนรู้กันเองในกลุ่มเพื่อนทำให้วัยรุ่นได้รับข้อมูลที่ไม่ถูกต้อง เกิดความเชื่อและปฏิบัติตนที่ผิดพลาด (Chokthananukul & Kamsuwan, 2016) ดังนั้นพ่อแม่หรือผู้ปกครอง จะต้องกล้าที่จะพูดเรื่องเพศกับลูก เพราะเรื่องเพศศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตของมนุษย์ และไม่ควรถือว่าการพูดคุยเรื่องเพศเป็นการ

ซีโพร่งให้กระรอก เพราะความเป็นจริงกระรอกมันอยู่ในโพรงเรียบร้อยแล้ว เพียงแต่เราต้องคิดต่อว่าจะทำอย่างไรให้กระรอกอยู่ในโพรงได้อย่างปลอดภัยมากกว่า (Chunpia, 2009)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

การให้ความรู้เรื่องเพศศึกษาแก่ลูกวัยรุ่นถือเป็นหนึ่งในช่องทางที่สำคัญในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรของวัยรุ่นไทย ตลอดจนลดอุบัติเหตุของการมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่ปลอดภัย และการตั้งครรรค์เมื่อพร้อมของวัยรุ่น การที่ภายในครอบครัวมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน มีการสื่อสารพูดคุยบ่อยครั้ง จะมีโอกาสที่จะให้ความรู้เรื่องเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัยและการตั้งครรรค์เมื่อพร้อมแก่ลูกที่อยู่ในช่วงวัยรุ่นมากขึ้น โดยเฉพาะพ่อแม่ถือเป็นคนสำคัญที่มีอิทธิพลทางความคิดและพฤติกรรมการแสดงออกในเรื่องเพศของลูก การสร้างความรัก ความอบอุ่นและความเข้าใจให้เกิดขึ้นภายในครอบครัวจึงเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง เพราะจะทำให้พ่อแม่และลูกวัยรุ่นมีความใกล้ชิดและเกิดความไว้วางใจกันมากขึ้น พ่อแม่กล้าที่จะพูดคุยให้ความรู้เรื่องเพศศึกษาที่ถูกต้องแก่ลูกวัยรุ่น และปรับมุมมองเรื่องเพศของลูกว่าเป็นเรื่องของธรรมชาติได้ นอกจากนี้การให้ความรู้เรื่องเพศศึกษาแก่วัยรุ่นยังเป็นเรื่องจำเป็นและต้องตระหนักของบุคลากรทีมสุขภาพและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ตลอดจนการให้ความรู้สร้างความเข้าใจและพัฒนาศักยภาพแก่ผู้ปกครองให้มีข้อมูลเรื่องเพศศึกษาที่ถูกต้องและตรงกับความต้องการการเรียนรู้เรื่องเพศของลูก สามารถเป็นที่ปรึกษาเรื่องเพศให้ลูกได้ เพื่อให้ลูกมีทักษะการใช้ชีวิตวัยรุ่นได้อย่างเหมาะสมและมีสุขภาพทางเพศที่ดีต่อไปในอนาคตได้

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ของระดับสัมพันธภาพ และการสื่อสารพูดคุยภายในครอบครัวไทยกับการให้ความรู้เรื่องเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัยและการตั้งครรภ์เมื่อพร้อมของครอบครัวที่มีลูกวัยรุ่นเท่านั้น สำหรับทำวิจัยในครั้งต่อไป ผู้ศึกษาขอเสนอแนะว่าควรศึกษาระดับความรู้และช่องทางการ

ได้รับข้อมูลเรื่องเพศศึกษาของพ่อแม่ ตลอดจนศึกษา มุมมองความคิดต่อความเข้าใจในเรื่องเพศวัยรุ่นของพ่อแม่ด้วย เพื่อให้ทราบสถานการณ์ความรู้และมุมมองเรื่องเพศของพ่อแม่ที่มีลูกวัยรุ่น เพื่อนำไปสู่การ ค้นหาแนวทางหรือช่องทางเพื่อการป้องกันและแก้ไข ปัญหาการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรของวัยรุ่นไทย ให้สำเร็จต่อไปได้

Reference

- Adsakul, S. (1997). *Family: Knowledge*. Bangkok: Chulalongkorn University Printing House. [In Thai]
- Apiwattanalungarn, K., Hutapat, B., & Pattiti, P. (2008). *Parent-adolescent Communication Skill Development about Sexuality Education*. Bangkok: National Research Council of Thailand. [In Thai]
- Asawasripongton, K. (2011). *Learning Process about Sexuality in Thai Society*. Thesis (Ph.D. Interdisciplinary Studies for Development), Chandrakasem Rajabhat University. [In Thai]
- Bureau of Reproductive Health. (2014). *Communication about Sex in Thai Families*. Nonthaburi: The Agricultural Cooperative Federation of Thailand Limited. Department of Health, Ministry of Public Health. [In Thai]
- Bureau of Reproductive Health. (2015). *Manual training for Sex...Talk in the family*. Nonthaburi: keaw Jao Jom media Center and Publications. Department of Health, Ministry of Public Health. [In Thai]
- Chunpia, C. (2009). *Family with sex education*. Retrieved from <https://bit.ly/2DIXE5G> [In Thai]
- Chareonsuk, J. (2012). *Parent-daughter communication and sexual abstinence intention among Thai female adolescents grades 7-9 students*. Thesis (Ph.D. (Nursing)). Mahidol University. [In Thai]
- Charoenthaweesub, M. (2002). *Communication approach on sex education in family*. Thesis (M.A. Communication Arts), Faculty of Communication Arts, Chulalongkorn University. [In Thai]
- Chokthananukul, B. & Kamsuwan, K. (2016). Teens Pregnant: Social Impact from The Intra-Generational Perspective. *Thai Population Journal*, 4(2), 64-79. [In Thai]

- Department of Women's Affairs and Family Institutions. (2016). *The Policy and strategic Family Development Institute. A.D. 2017 – 2021*. Ministry of Social Development And human security. [In Thai]
- George, L. K. (2010). Still happy after all these years: Research frontiers on subjective well-being in later life. *Journal of Gerontology: Social Sciences*, 65B (3), 331-339.
- Kaewkaewpan, W. (2017). Family Relationships with Problem of Delinquency in Adolescence. *Veridian E-Journal Silpakorn University*, 10(1), 361-371. [In Thai]
- Kanchanachitra et al. (2011). *Thai Health 2011: HIA: A Mechanism for Healthy Public Policy*. Institute for Population and Social Research, Mahidol University. [In Thai]
- Kritcharoen, S., Phol-in, K., Ingkathawornwong, T., & Srithaweewat, J. (2008). Teaching sex education through parents and the learning needs of the children. *Songkla Med J*, 26(1), 61-70. [In Thai]
- Moore, K., Peterson, J., & Frustenberg, F. Jr. (1986). Parental attitudes and the occurrence of early sexual activity. *Journal of Marriage and the Family*, 48(4), 777-782.
- Podhisita, C. (2013). *The Science and Arts of Qualitative Research* (Sixth Edition). Bangkok: Amarin Printing. [In Thai]
- Purattipak, W., Niamhom, W., & Soopunyo, W. (2017). Guidelines on providing sex education from parents to their teenage children in Phranakhon Si Ayutthaya province. *Veridian E-Journal Silpakorn University*, 10(2), 927-937. [In Thai]
- Rukumnuaykit et al. (2013). *Adolescent Pregnancy: Situation and context in Thai society*. Survey and study for social surveillance and warning 1st phase project (June - August 2013). Bangkok, College of Population Studies, Chulalongkorn University. [In Thai]
- Sangburan, C. (2008). *Parenting styles and sexual communication between mother and early adolescent daughters on sexual behavior among female early adolescents Bangkok metropolis*. Thesis (M.Sc. (Public Health)). Mahidol University. [In Thai]
- Unchai, S. (2013). *Factors influencing preventive sexual relation skills among junior high school students in thatphanom district, nakhonphanom province. Community nurse practitioner: M.N.S. (community nurse practitioner)*, Burapha University. [In Thai]
- UNICEF Thailand. (2016). *Situational Analysis of Adolescent Pregnancy in Thailand*. Bangkok. Thailand. [In Thai]